

Սույն գիրքը թվայնացվել է Գրքասեր ՀԿ-ում հայերենով գրականության պահպանման, հանրայնացման և ժամանակակից թվային միջավայրում հասանելի դարձնելու նպատակով:

Կազմակերպության նախաձեռնությունը միտված է հայերեն գրքերի և տեքստերի տարածմանը, ընթերցանության խթանմանը և մշակութային ոչ նյութական ժառանգության պահպանությանը՝ ապահովելով դրանց հասանելիությունը հնարավորինս լայն շրջանակների համար:

Մենք հավատում ենք, որ թվայնացումը ոչ միայն պահպանման միջոց է, այլև գիտելիքի, գրականության և մշակույթի շարունակական փոխանցման կարևոր ուղի:

Գրքասեր ՀԿ-ն գրքերը ծայնագրում և թվայնացնում է բացառապես Ձեր նվիրատվությունների շնորհիվ: Կազմակերպությանը կարող եք օժանդակել հետևյալ հղումով՝

<https://grqaser.org/hy/donate>

Ստուգված

Ռուս գրականություն, Պատմվածք, Արձակ

13+

Թարգմանիչ՝ Արմեն Հովհաննիսյան

Վիկենտի Վերեսաև

Մրցություն

¹

Երբ հայտարարվեց մրցությունը, քաղաքում ոչ ոք չէր տարակուսում, որ խնդիրն ի վիճակի է կատարել միայն Կրկնակի-Պսակադիրը՝ աշխարհահռչակ նկարիչը, քաղաքի պարծանքը: Եվ միայն նա էր հոգու խորքում որոշ երկյուղ ապրում, գիտեր երիտասարդ Միեղջյուրի՝ իր աշակերտի ուժը:

Մունետիկները քաղաքում շրջում և սովորական հնչեղ ծայներով խաչմերուկներում ազդարարում էին ժողովրդական հավաքի կայացրած որոշումը՝ կնոջ գեղեցկությունը պատկերող նկարի մրցությունը նշանակելու մասին: Հսկայական չափերի այդ նկարը պիտի դրվեր Գեղեցկության հրապարակի սյունասրահի կենտրոնական

խորշում, որպեսզի յուրաքանչյուր անցորդ հեռվից տեսնել կարողանար
Նկարն ու անդադար փառաբաներ կերտողին՝ աշխարհին պարգևած
բերկրանքի համար:

Ուղիղ մեկ տարի անց, խաղողի ամսուն, Նկարները պիտի
ներկայացվեին համաժողովրդական դատի: Ում Նկարը լիներ մեծ
քաղաքի լավագույն հրապարակն իրենով զարդարելու արժանի, Նա էլ
պիտի պարգևատրվեր ավելի առատաձեռն, քան երբեմնի արքաներն
էին պարգևատրում. երեքտակ դափնեպսակ կզարդարեր Նրա գլուխն
ու հաղթողի անունը կլիներ՝ Եռակի Պսակադիր:

Մունետիկներն այսպես էին բղավում խաչմերուկներում և շուկաներում,
իսկ Կրկնակի-Պսակադիրը, ճամփորդական գլխարկը դրած, մախաղն
ուսին, հոնի փայտը ձեռքին, ոսկեդրամները գոտու մեջ, արդեն ելնում էր
քաղաքից: Նրա ալեհեր մորուքը շարժվում էր քամուց, խոշոր, մշտապես
թախծող աչքերը Նայում էին վեր, սարերը, ուր խաղողի այգիների միջով
բարձրանում էր քարքարոտ ճանապարհը:

Նա գնում էր աշխարհում փնտրելու վերին Գեղեցկությունը՝ դրոշմված
կնոջ կերպարում:

Ցանկապատից այն կողմ կանգնած հյուղակույմ սևագանգուր մի
պատանի ճյուղեր էր կոտորում բոխու կոճղի վրա: Նա տեսավ
ճամփորդին, ուղղվեց, գանգուրները ետ գցեց արևառ դեմքից ու
բերկրանքով փայլեցրեց ատամներն ու աչքերի սպիտակուցները:

— Ուրախացի՛ր, ուսուցիչ,— ուրախ ողջունեց Նա ճամփորդին:

— Ուրախացի՛ր, որդիս,— պատասխան տվեց Կրկնակի-Պսակադիրը և
ճանաչեց Միեղջյուրին՝ իր սիրելի աշակերտին:

— Հեռու ճամփա ես գնում, ուսուցիչ: Գլխարկ ունես գլխիդ, մախաղն է
կախ ուսիդ, մույկերդ էլ գոմշի հաստ կաշվից են: Ո՞ւր ես գնում:
Համեցիր ծածկիս տակ, հայր իմ, իրար հետ մի-մի թաս լավ գինի խմենք,
որպեսզի բախտավոր ճանապարհ ցանկանամ քեզ:

Եվ մեծ փուրով պատասխանեց Կրկնակի-Պսակադիրը.

— Հաճույքո՛վ, որդյակս:

Միեղջյուրը փայլուն տապարը թափով խրեց կոճղի մեջ և ցնծագին
բղավեց.

— Չորկա՛: Շուտ այստեղ արի: Ամենալավ գինին բեր մեզ, պանիր,
խաղող... Մեծ ուրախություն է իջել մեր տան վրա. ուսուցիչս է եկել մեր
տուն:

Նրանք Նստեցին հյուղակի առաջ, խաղողի որթերի ստվերում, որոնք
Նրանց գլխավերևում կախ էին արել իրենց սևաթույր ողկույզները:
Երկայուղած պատկառանքով մեծանունին Նայելով հոնքերի տակից,

Չորկան սեղանին դրեց գինու սափորը, պանիր, հաց ու խաղող՝ փայտյա ամանների մեջ:

Ու հարցրեց Միեղջյուրը.

— Դեպի ո՞ր ես ճամփա ընկել, ուսուցիչ:

Կրկնակի-Պսակադիրը գավաթը դրեց և զարմացած նրան նայեց:

— Մի՞թե չես լսել, թե երեք օր ինչ են բղավում մոլնետիկները քաղաքի հրապարակներում խաչմերուկներում:

— Լսել եմ:

— Եվ... մտածում ես հանդես գալ մրցությանը:

— Այո՛, ուսուցիչ: Գիտեմ, որ ստիպված եմ լինելու քեզ հետ պայքարել, բայց այդպիսի պայքարը չի կարող քեզ համար վիրավորական լինել: Գիտեմ, որ դժվար է լինելու պայքարը, բայց նկարիչ չէ նա, ով կվախենար դրանից:

— Այդպես էլ կարծում էի: Ես էլ գիտեմ, որ դժվար պայքար է սպասվում, ու քեզ հաղթելը հեշտ չի լինի: Իսկ դո՞ւ երբ ես ճամփա ընկնում:

— Ո՞ր:

— Ինչպե՞ս թե ուր: Փնտրելու այն վերին Գեղեցկությունը, որն ինչ-որ տեղ պիտի լինի: Գտնել նրան, ում մեջ էլ լինի՝ հպարտ արքայադստեր, վայրի հովվուհու, խիզախ ձկնորսուհու, թե խաղողագործի հեզ աղջկա:

Միաեղջյուրն անհոգ քմծիծաղ տվեց:

Ես արդեն գտել եմ նրան:

Կրկնակի-Պսակադիրի սիրտը դանդաղ, ուժեղ զարկերով խփեց, օդը չբավարարեց կրծքում, և ալեհեր գլուխը ցնցվեց: Նա զգուշորեն հարցրեց, հույս չունենալով հավաստի պատասխան ստանալ:

— Իսկ որտե՞ղ ես գտել:

— Ահա նա:

Եվ Միեղջյուրը ցույց տվեց Չորկային, իր սիրեցյալին: Նկարչի հայացքը շիտակ էր, խորամանկությունից զուրկ:

Կրկնակի-Պսակադիրը ապշահար նրան էր նայում:

— Նա՞:

— Այո:

Ծերունու գլուխը դադարեց դողալուց, սրտի զարկերը համաչափ դարձան: Եվ նրա մեջ խոսեց ուսուցչի զգացումը:

— Որոյակս: Քո սիրեցյալը սիրունիկ է, չեմ վիճում: Երջանիկ է նա, ում պարանոցը գրկում են այս գեղեցիկ, ոսկեգույն ձեռքերը, ում կրծքին է սեղմվում այդ սքանչելի կուրծքը: Սակայն մտածիր՝ սա՞ է արդյոք այն գեղեցկությունը, որն իր առաջ ծնկի պիտի բերի աշխարհը:

— Այո, հենց նա՛ է որ կա: Աշխարհում չկա և ոչինչ չի կարող լինել իմ ոսկի Չորկայի գեղեցկությունից վեր,— ցնծալով ասաց Միեղջյուրը:

Եվ մի րոպե տարակուսանք պատեց Կրկնակի-Պսակադիրին. չխաբե՞ց արդյոք իրեն փորձառու իր աչքը, ոչինչ բաց չթողե՞ց ինքն արդյոք այդ աղջկա մեջ, որ խոնարհված կանգնել էր խաղողի վազերի տաք ստվերի մեջ: Չգուշորեն և քննող հայացքով զննեց աղջկան: Ամենասովորական աղջիկ, որոնց տասնյակներով կարելի է հանդիպել ամենուրեք: Լայն դեմք, փոքր-ինչ շեղադիր աչքեր, փոքր-ինչ ցանցառ ատամներ: Աչքերը սիրուն են, խոշոր, բայց առանձնահատուկ ոչինչ չունեն... Որքա՞ն կույր են սիրահարվածները:

Ուսուցչի կրծքում ցնծագին ծիծաղ թպրտաց, բայց դեմքը մնաց լուրջ: Նա վեր կացավ, և մտքինը թաքցնելով, ասաց.

— Գուցեն դու իրավացի ես: Երջանիկ է նա, ով այսքան մոտ է գտել այն, ինչ ես պիտի փնտրեմ շատ հեռուներում ու շատ երկար... Ուրախացի՛ր: Դու նույնպես ուրախացիր, երջանի՛կդ կույսերի մեջ:

Երբ Կրկնակի-Պսակադիրը ճամփա ելավ, թեթևացած ու հանգստացած շունչ քաշեց. վտանգավոր միակ ախոյանն՝ ինքը, սիրո իր կուրությամբ, իրեն հեռացրել էր ճանապարհից: Ծերունու մեջքն ուղղվեց և, ճամփան կրճատելով, առույգ քայլեց սարնիվեր, լեռնային չորացած վտակի հունի սպիտակ քարերի վրայով:

2

Կրկնակի-Պսակադիրը քաղաքից քաղաք էր գնում, գյուղից գյուղ, կղզուց կղզի էր լողում: Հոգնություն չիմանալով, այն կույսին էր փնտրում, ում մեջ բնությունն իր լավագույն գեղեցկությունն էր ներդրել: Նա փնտրում էր խաղողի այգիներում և ձկնորսական քողտիկներում, տաճարներում ու շուկաներում, երևելի պարոնների առանձնատներում և արևելյան արքաների պալատներում: Նրա փառաբանված անունը բոլոր դռները բաց էր անում ամենուրեք ցանկալի հյուր դարձնելով նրան: Սակայն ոչ մի տեղ չէր գտնում նրան, ում փնտրում էր:

Մի անգամ, քամիների ամսուն, ծովից այն կողմ, քաղաքի դարպասի մոտ տեսավ ջորիներով ճամփորդող արևելյան արքայադստերն ու կանգ առավ, մի րոպեի չափ զննելով նրա շողշողուն գեղեցկությունը:

Եվ մտածեց տատանվելով.

— Կարո՞ղ է պատահել, նա է:

Բայց իսկույն հաղթահարեց իրեն, շրջվեց ու վճռական քայլերով շարունակեց ճանապարհը.

— Կարող է պատահե՞լ: Ուրեմն, նա՛ չէ... Ճշմարիտ գեղեցկությունը լուսատտիկի է նման,— ասաց ինքն իրեն:— Երբ գիշերն անտառում լուսատտիկ ես փնտրում, հաճախ է պատահում, որ կանգ ես առնում հանկարծակի. «սպասիր, կարծես թե լուսատտիկ է»: Կարծես թե՞... Մի՛ կանգնիր, շարունակիր ճանապարհդ: Մթության մեջ փոքրիկ քար է սպիտակին տալիս կամ հողմածաղիկ, լուսնի լույսի պատառիկն է ընկել թավուտում թռչնած տերևի վրա: Երբ իր հստակ լույսով, խավարը ճեղքելով, կփայլփլի լուսատտիկը, այդժամ քեզ հարց մի տուր, այդժամ շիտակ ու վստահ ասա. նա՛ է:

Ամիսները հաջորդում էին միմյանց: Ծովի վրա խաղաղվեցին գիշերհավասարի փոթորիկները, կաղնիներից թափվեցին տերևները: Ավելի ցածրից սկսեց ընթանալ արևը, ավելի խորը նայեց խրճիթների պատուհաններից: Մշուշոտ ստվերներ լողացին սառչող ծովի ալիքների վրայով: Սարերի կատարները ճերմակ գլխարկներ հագան, սառնաշունչ քամին չոր, ճոճռան ձյուն էր քշում հովիտներով: Եվ նորից արևն սկսեց վերևներից շարժվել: Արշալույսից առաջ սարերի ետևից դուրս էր վազում երկնային Աղեղնավորն ու նետով նշան բռնում Կարիճի կեռ, շողշողուն մեջքին: Տաքությունը շատացավ:

Իսկ Կրկնակի-Պսակադիրը ճամփորդում էր:

Մանուշակների ամիսն էր: Ճամփորդը գիշերելու տեղավորվեց ծովախորշի ավազոտ ափին: Տափաշից գինի խմեց, մի կտոր չոր գարեհաց կերավ ոչխարի պանրով, տեղ սարքեց իր համար. գլխատակին ծովի ավազ թմբեց, փռեց մազեղեն իր թիկնոցն ու գլուխը դրեց ավազին:

Մարմինը խոնջացած էր, հոգին՝ հուսահատ: Նրան թվում էր, որ երբեք չի գտնելու նրան, ում փնտրում է: Չի գտնելու, քանզի ի վիճակի չէ գտնել:

Հարավային կողմից, սարերից տաք քամի էր փչում հագեցած մանուշակների բույրով: Այնտեղ, լեռնանցքներում, անտառի բացատները ծածկված են մանուշակների համատարած գորգերով: Այս երեկո նա քայլում էր այդ լեռնանցքների արահետներով և սքանչանում այն ամենով, ինչ շուրջն էր սփռված, ներշնչելով վաղ գարնան ողջախոհ բույրերը: Իսկ հիմա, երբ մթնշաղը պատել էր լեռները, երբ տաք քամին հեռուներից մանուշակների բույրն էր բերում, նրան թվում էր, թե այնտեղ ամեն ինչ ավելի գեղեցիկ, ավելի խորհրդավոր ու խորունկ է, քան ինքը կարողացավ տեսնել մոտիկից: Իսկ եթե գնա այնտեղ, գեղեցկությունը վերստին ետ կքաշվի, ու կրկին լավ կլինի, սակայն ոչ

այնպես... Այս ի՞նչ հմայություն կա բովանդակ աշխարհի գեղեցկության մեջ, որ հավերժորեն խույս է տալիս մարդուց, հավերժորեն անմատչելի և անհասանելի է ու ամբողջապես չի տեղավորվում բնության որևիցե մի ձևի մեջ:

Կրկնակի-Պսակադիրը ետ նայեց այն ամենին, ինչ ստեղծել էր կյանքի ընթացքում, ինչ փառք էր բերել իրեն աշխարհով մեկ, և դեմքը թաղեց գլխատեղի մեջ: Խորշաց ու ամաչեց՝ իր անվարժ ակնարկումների համար ամենայն մեծ ու անհասի հանդեպ, ինչ անցնում էր նրա թախծող աչքերի առջևով, ինչ ինքը երբեք չկարողացավ մարմնավորել ձևի ու գույնի մեջ:

Այդպես էլ քնեց, գլուխը թաղած իր կոշտ թիկնոցի մեջ: Սարերից շարունակ փչում էր մանուշակների բույրով հագեցած քամին, և ափի երկարությամբ հառաչում էր հավերժորեն թախծող, դադար չունեցող ծովը: Երբ Կրկնակի-Պսակադիրն արթնացավ, ծովի վրա կանաչա-ոսկեգույն արշալույսն էր ելնում: Սարերը, թփուտները, ծովափի փշախոտերը մթնշաղի համաչափ լույսով էին ողողված՝ մեղմ, միասնական. Լույսը գրկախառնված էր ստվերին: Հետո ծովի վրա վիթխարի, պայծառ, անծուխ ու անմուր խարույկ բոցավառվեց, միջից դանդաղորեն դուրս լողաց արեգակն ու ճառագայթները խրեց գետնի մեջ: Եվ ընկրկեց լույսը ստվերից, և բաժանվեցին նրանք: Լույսն ավելի վառ դարձավ, ստվերն ավելի սևացավ:

Կրկնակի Պսակադիրը նայեց մռայլ, ստվերի մեջ թաղված սարերին: Նայեց, թափով ոտքի ելավ, պատանու պես: Սարատակի բլրից, արևի ճառագայթներով ողողված, սլացիկ մի աղջիկ էր իջնում, մանուշակների պսակը գլխին: Եվ ցնցվեց նկարչի հոգին՝ իր խորքերով, անմիջապես, առանց տատանվելու, առանց հարցերի, ցնծագին բացականչեց նրա հոգին.

— Նա՛ է:

Կրկնակի-Պսակադիրը ծնկի իջավ և աղոթքի գմայլանքով ձեռքերը պարզեց լուսաշող կույսին ընդառաջ:

3

Եկավ խաղողի ամիսը: Գեղեցկության հրապարակը աղմկում էր ծովի պես: Հրապարակի խորքում երկու վիթխարի, նույն մեծության ուղղանկյուններ էին ելնում՝ ծածկված կտավներով: Մեկի մոտ Կրկնակի-Պսակադիրն էր կանգնած, մյուսի մոտ՝ Միեղջյուրը: Ամբոխը երկրպագությամբ նայում էր Կրկնակի-Պսակադիրի վստահ, խիստ ու հանգիստ դեմքին և քթի տակ ծիծաղում, նայելով գեղեցկատես Միեղջյուրի արևառու գունատ դեմքին:

Քաղաքացիները բղավում էին.

— Միեղջյու՛ր: Քսմսածդ առ ու փախի՛ր, քեզ խայտառակ մի՛ անի:

Ի պատասխան՝ Միեղջյուրը թափահարում էր գանգուրները և հանդգնաբար քմծիծաղ տալիս, ատամները փայլեցնելով:

Բոսորագույն թիկնոցով և գլխին ոսկե օղ դրած ալեհերը փղոսկրե փայտիկով խփեց արծաթյա գանգին:

Բոլորը սսկվեցին: Ալեհերը փայտիկն ուղղեց Կրկնակի-Պսակադիրի նկարի կողմը: Կտավը ցած սահեց:

Ամբոխից վեր կանգնած էր բարձունքից իջնող, ծագող արեգակով լուսավորված կույսը՝ մանուշակների պսակով: Նրա ետևում խստադեմ լեռների ելուստներն էին կիտված, որոնց դեռ չէր դիպել արևը: Ամբոխի վրայով մի թնդյուն անցավ, և հանկարծ հրապարակը խաղաղվեց, ինչպես շոգ կեսօրին է լինում լեռնային անտառում:

Աստվածային-հանգիստ կանգնած էր կույսը և ամբոխին էր նայում խոշոր, ամպրոպից հետո վաղորդյան երկնքի պես ջինջ աչքերով: Ոչ ոք և երբեք աշխարհում նման գեղեցկություն չէր տեսել: Նա հայացք էր կուրացնում, մարդիկ ցանկանում էին փակել աչքերը, ինչպես ծովից հենց նոր ելած արևից: Բայց աչքերին չհասած, ընկնում էին ձեռքերը, որովհետև աչքերը չէին կարողանում կտրվել պատկերից: Իսկ երբ կտրվում ու շուրջն էին նայում, կատարվում էր այն, ինչ լինում է ծովից հենց նոր ելած արևին հայացք նետելուց հետո՝ չորսբոլորն ամեն ինչ խավար ու տարտամ էր թվում: Մարմինը, որին տղամարդկային և մի ձեռք դեռ չէր գրկել, թափանցում էր բարակ գործվածքի տակից: Սակայն տարփանք չկար: Միայն աղոթքի խոնարհում կար և երանելի, օտարոտի տխրություն:

Մութ սարեր էին կույսի ետևում, և չորսբոլորը մթնեց հրապարակում: Աղջիկներն ու կանայք ամոթահար շրջում էին հայացքները, իսկ պատանիներն ու այրերը նայում էին Մանուշակապսակին, հայացքները դարձնում իրենց սիրեցյալներին և հարց էին տալիս իրենց. իսկ ի՞նչ էր իրենց դուր գալիս այս տձև մարմինների և առօրեական դեմքերի մեջ, ծխացող գիշերալապտերի պես աղոտ աչքերի մեջ:

Դժգոհ դեմքով ու մազակալած ծնոտով ծեր ջորեպանը շեղակի գնում էր իր պառավին. նա ճարպակալած էր, ծնոտը կախ, կուրծքը՝ վիթխարի, դեմքը՝ խոհանոցի մրից կարմիր: Նորից նայեց Մանուշակապսակին ու նորից իր կնոջը: Գեղեցկության կարոտը ցավոտ սեղմեց կոշկատակի պես կոշտ նրա սիրտը, և սարսափեց ջորեպանը, թե ում հետ է իրեն վիճակված ապրելու դժվարին ու դժգույն կյանքը:

Երկար ժամանակ մարդիկ կանգնած էին երկյուղած լռության մեջ, ու նայում էին, ինչ-որ բան շնչում: Եվ սրբազան, մեծ կարոտի համընդհանուր հառաչանք անցավ ամբոխի վրայով:

Կարմիր թիկնոցով ալեհերը թոթափեց իրեն պաշարած հմայքն ու ոտքի ելավ: Խիստ ու հանդիսավոր էր նրա դեմքը: Ճիգ գործադրելով, կարծես հարկադրված սրբապղծություն գործելով, փայտիկը պարզեց երկրորդ կտավի կողմը:

4

Ծածկոցն ընկավ:

Տարակուսանքի ու զայրույթի քրթմնջոց անցավ հրապարակով: Նստարանին, ծնկները ձեռքերով գրկած, դեմքն առաջ պարզած, նստել ու ամբոխին էր նայում Չորկան: Մարդիկ չէին հավատում իրենց աչքերին, և չէին հավատում, որ նման լկտիության կարող էր հասնել Միեղիջյուրը: Այո՛, Չորկան էր: Նույն Չորկան, որ առավոտները վերադառնում է շուկայից՝ զամբյուղի մեջ մի հինգ հատ կեֆալ, սխտորի փունջ և մաղադանոս, նույն Չորկան, որ քաղաքից դուրս իր խաղողի այգին է քաղիանում ու երեկոները այծերը կթում բակում: Նստել, ծնկները ձեռքերի մեջ առել ու ամբոխին է նայում: Նրա ետևում խորճիթի ծեփը թափած պատն է և դռան կողը, գլխավերևում խաղողի տերևներն են՝ եզրերը կարմիր, արանքներում՝ ծանր կապտավուն ողկույզներ, իսկ չորսբլուրը տաք, արևով տոգորված ստվերներ: Եվ ուրիշ ոչինչ: Եվ նկարի մեջ նա նույնքան մեծ էր՝ քսան բազկաչափ, ինչպես և աստվածային կույսը հարևան նկարում:

— Ուզում ես, սարի մեծության նկարիր, ավելի լավ չի՞ լինի,— մի չարաճճի ձայն հնչեց:

Եվ բոլորը ծիծաղեցին: Սուլոց լսվեց, ֆշոց: Ինչ-որ մեկը բղավեց.

— Քարկոծե՛ք դրան:

Մյուսներն էլ միացան:

— Քարկոծե՛ք:

Բայց ահա աղմուկը սկսեց կամաց-կամաց դադարել: Բղավող ու քրքջացող բերանները գոցվեցին, քար վերցրած ձեռքերն իջան: Ու հանկարծ լռություն տիրեց: Այդպես երբեմն սարերից հանկարծակի քամի է վրա պրծնում՝ թնդում է, գալարվում, փողոցի փոշին երկինք է հանում, հանկարծ չքանում է, ասես գետնի տակն անցնելով:

Մարդիկ նայում էին Չորկային, և Չորկան նրանց էր նայում: Մի պատանի ուները ցնցեց տարակուսած և ասաց մյուսին.

— Բայց գիտե՞ս, մինչև հիմա չէի նկատել, որ Չորկան այսքան լավն է։
Չե՞ս գտնում։

Եվ մյուսը պատասխանեց մտազբաղ.

— Տարօրինակ է, բայց այդպես է։ Աչքս չեմ կարողանում կտրել։

Հոնքերը վեր բարձրացրած, ասես ականջն ինչ-որ ծայնի, Չորկան դիմացն էր նայում։ Հազիվ նկատելի երջանիկ ժպիտը քարացել էր շրթունքներին, աչքերի մեջ ամոթխած երկյուղ կար ու երանավետ տարակուսանք՝ հառնող հսկայական երջանկության հանդեպ։ Նա դիմադրում էր, համառում, սակայն ամբողջապես առաջ էր մղվել բերկրալի, անկասելի պոռթկումով։ Եվ լիովին լուսավորված էր ներքուստ։ Կարծես ինչ-որ մեկը՝ վաղուց ծածուկ սիրելի, անսպասելիորեն թեքվել էր ականջին շնչացել կամացուկ.

«Չորկա։ Սիրո՞ւմ եմ»։

Մարդիկ լուռ էին և նայում էին։ Նրանք մոռացել էին, որ դա նույն Չորկան է, որը զամբյուղով աղոտ փայլ ունեցող ձկներ է տանում և սխտորի արծաթյա փնջեր, չէին նկատում, որ նրա դեմքը մի քիչ լայն է, իսկ աչքերը փոքր-ինչ շեղադիր։ Թվում էր, որ եթե նա տգեղ լիներ քոչվորի աղջկա պես՝ ճապաղ քթով ու ճեղքի պես աչքերով, ապա տգեղությունն ինքնին, ներքուստ լուսավորված այդ հրաշալի լույսով, չտեսնված գեղեցկության կփոխվեր։

Ասես արևը ելավ հրապարակի վրա։ Նկարից մի բերկրալի, տաքացնող լույս էր հորդում լուսավորում չորսբլուրը։ Յուրաքանչյուրը հիշեց իր սիրո լավագույն պահերը։ Միևնույն լույսը, որ ճառագում էր Չորկայից, հանկարծ հորդաց նրանց սիրեցյալների վերափոխված դեմքերից՝ գաղտնի հանդիպումների ժամերին, անդրանիկ մաքուր ու երկչոտ փաղաքշանքների ժամերին, երբ անսպասելիորեն ի հայտ է գալիս և լայնորեն փթթում խորքերում թաքնված, հավերժական, հպատակեցնող գեղեցկությունը, որ բնությունից դրված է առանց բացառության յուրաքանչյուր կնոջ մեջ։

Պայծառացավ փնթփնթան ու ծեր ջորեպանի դեմքը, նայեց նա իր պառավին ժպտաց, և չոր բազկով բոթեց նրա ճարպոտ կողը։

— Հիշո՞ւմ ես, այ պառավ... Հր՛-հը՛... Ջրվեժի մոտ, հը՞։ Էծերին ջրում էիր, ես էլ ցանկապատի վրայով թռա... Լուսինը նորել էր, վայրի շլորը հասել...

Եվ ամաչկոտ ժպտալով, ճարպակալած, կարմրած դեմքից ծանոթ, սիրելի, վաղուց մոռացված աչքերը նրան նայեցին, և այդ դեմքը լուսավորվեց հավերժական այն լույսի շողքով, որ ելնում էր Չորկայից։ Ջորեպանը քրքջում էր և կեղտոտ ձեռքով արցունքները սրբում թարախակալած աչքերից։ Ու թվում էր նրան, որ չի կարողացել ինքը

գնահատել այն, ինչ ունեցել է, սեփական մեղքով իր կնոջը դժգույն ու
անուրախ է դարձրել:

Նա էր, որ առաջինը բղավեց հրապարակով մեկ.

— Թող Եռակի՛-Պսակադիր լինի Միեղջյուրը:

1919 թ.